

Uganda: Eritreere i Uganda

- Migrasjonsruter
- Oppholdsgrunnlag for eritreere i Uganda
- Ingen kjente tvangsutsendelser fra Uganda til Eritrea
- Sosioøkonomiske forhold for eritreere i Uganda

Bakgrunn

Uganda huser en av de største eritreiske diasporaene i Afrika. Ifølge tall fra UNHCR (2023) har antallet eritreiske asylsøkere og flyktninger i landet doblet seg siden 2020, fra om lag 16 400 til 34 600. Til forskjell fra kongolesiske og sørsudanske flyktninger, som utgjør det store flertallet av flyktninger i Uganda og er bosatt i flyktningleirer nord i landet, har de fleste eritreere tilhold i Kampala.

I den begrensede litteraturen om eritreiske asylsøkere og flyktninger i Uganda, er det bred konsensus om at eritreere først og fremst anser Uganda som en transittdestinasjon for videre migrasjon til Nord-Amerika eller Nord-Europa (Shaps 2019; Jourdan 2020; IRRI 2018; Cole 2018). Kildene viser til at Uganda er et stabilt land, med relativt sjenerøse ordninger for flyktninger og et betydelig internasjonalt nærvær, som muliggjør videre migrasjon gjennom uttak av kvote-flyktninger og familiegjenforening med familiemedlemmer i Vesten.

Det er også grunn til å tro at de økende ankomstene til Uganda, har sammenheng med konfliktene og dårligere forhold for eritreere i Sudan¹ og Etiopia, som historisk har vært de viktigste transitt-destinasjonene for eritreere.²

¹ Flere kilder Landinfo snakket med i Khartoum i oktober 2022, oppga at forholdene for den eritreiske diasporaen ble forverret etter den politiske uroen og avsettelsen av Bashir-regimet i 2019. De viste blant annet til at avskaffelsen av flere lover om moral i det offentlige rom, som polititjenestemenn tidligere hadde brukt som påskudd for å avkreve bestiklinger fra deler av den sudanske befolkningen, førte til at politiets oppmerksomhet i stedet ble rettet mot migranter og personer med ikke-sudansk opphav.

² Forholdene i Sudan er blitt enda vanskeligere siden krigen der brøt ut i april 2023, og situasjonen er fortsatt anspent i de delene av Etiopia som grenser til Eritrea, ett år etter våpenhvileavtalen som avsluttet Tigray-krigen. Likevel fortsetter begge å være viktige transittland for eritreere, siden nesten hele Eritreas landegrense går mot disse to landene.

Migrasjonsruter

Eritreiske passinnehavere har visumfrihet til Uganda, og kan derfor fritt reise til landet (DCIC 2023). De fleste eritreere som reiser irregulært ut av Eritrea, har imidlertid ikke pass, ettersom flertallet er i en alder hvor de enten er en del av eller er aktuelle for militær- eller nasjonaltjeneste. Å få pass i Eritrea for denne gruppen er svært vanskelig, da dokumentasjon på at en formelt er fritatt eller dimittert fra nasjonaltjenesten, er blant kravene for passutstedelse og utreise-tillatelse (SEM 2021, s. 33-35).

De fleste eritreere som ankommer Uganda, har ifølge Shaps (2019, s. 18-26) hatt kortere eller lengre opphold bak seg i et annet land i regionen, i hovedsak Sudan, Etiopia eller Sør-Sudan. I utgangspunktet gjelder de samme vilkårene og restriksjonene for passutstedelse ved eritreiske utenriksstasjoner som ved utstedelse i Eritrea. Likevel utsteder i praksis de fleste utenriksstasjonene pass til eritreere som har reist ulovlig ut av landet, selv om praktiseringen kan være uforutsigbar (SEM 2021, s. 33-35).³

Flere nyhetsartikler fra ugandiske medier omtaler anholdelser av eritreere som har forsøkt å krysse grensen ulovlig fra Kenya til Uganda ved grenseovergangen i Busia (Reacheal 2023; URN 2023; Edema 2023). Ifølge en ugandisk politikilde gjengitt av Anadolu Agency (2021), reiser mange eritreere ulovlig inn i landet, gjennom Busia.

Landinfo er ikke kjent med størrelsesforholdet mellom eritreere som reiser inn i Uganda med pass eller irregulært uten pass.

Oppholdsgrunnlang for eritreere i Uganda

Ifølge rapportene om og studiene av eritreere i Uganda, søker de fleste eritreere om asyl etter ankomst til Uganda (IRRI 2018; Shaps 2019; Cole 2018).

Anerkjente flyktninger har ifølge loven tilnærmet like rettigheter som ugandiske borgere, blant annet hva gjelder rett til arbeid, skolegang, helsetilbud og bevegelsesfrihet (The Refugees Act 2006, artikkel 29-30). Personer med flyktningstatus kan i praksis oppholde seg i landet med midlertidige tillatelser på ubestemt tid. For mer om asylsøknadsprosessen og dokumentutstedelse til asylsøkere og flyktninger i Uganda, se Landinfos temanotat [Uganda: Registrering, dokumentasjon og andre forhold for flyktninger](#) fra mai 2021.

Søknadsprosessen for eritreere ble i 2018 beskrevet som tidkrevende (IRRI 2018, s. 5-6; Cole 2018, s. 9-11). I henhold til ugandisk lov skal en asylsøknad

³ Søkere utenfor Eritrea blir som oftest bedt om å fremlegge dokumentasjon på at de har betalt 2 %-skatten og undertegnet et «angrebrev» (SEM 2021, s. 33-35).

behandles i løpet av tre måneder (The Refugees Act 2006, artikkel 20), men eritreiske informanter i de ovennevnte rapportene og studiene oppga at prosessen kunne ta betydelig lengre tid.

Ifølge UNHCR (2023) ble bare en tredjedel av behandlede asylsøknader fra eritreere i 2017 innvilget, en betydelig lavere andel enn i de fleste europeiske land.⁴ Forskeren Erica Hope Shaps (2019, s. 37) viser til at avslagene delvis kunne forklares med at ugandiske immigrasjonsmyndigheter ikke anså den eritreiske nasjonaltjenesten som en beskyttelsesgrunn, mens en rapport fra IRRI (2018, s. 4) peker på at myndighetene praktiserte prinsippet om at asylsøkere må søke om asyl i det første trygge landet de ankommer. Alle kildene viser imidlertid til at prosessen var heftet med korrupsjon, og at bestikkelser til tjenestepersoner i ugandiske immigrasjonsmyndigheter kunne ha betydning for utfallet av asylsøknaden (IRRI 2018, s. 4-5; Cole 2018, s. 9-11; Shaps 2019, s. 36-37).

Ifølge UNHCRs (2023) database har andelen eritreiske asylsøkere som har blitt innvilget flyktningstatus i Uganda, gradvis økt siden 2017. I 2022 ble 95 % av behandlede søknader innvilget. Landinfo er ikke kjent med omstendighetene rundt eller årsaken til den tilsynelatende praksisendringen.

Rapportene og studiene om eritreiske asylsøkere i Uganda, alle skrevet da avslagsprosenten var relativt høy, bemerker like fullt at de fleste eritreere i Uganda søkte om asyl. De viser blant annet til rettighetene asylsøkerstatus gir, deriblant bevegelsesfrihet, og at flyktningstatus i flere tilfeller er nødvendig for å bli vurdert som kvoteflyktning eller for å søke om familiegjengforening i Nord-Amerika (IRRI 2018, s. 5-6; Shaps 2019, s. 37-38).

En mindre kvalitativ studie utført i 2016, viser til at enkelte eritreere i Uganda bevisst unngikk å søke om asyl, fordi de mente at kostnadene ved prosessen, ikke minst i form av bestikkelser, var større enn fordelene som asylsøker eller flyktning. En av informantene som oppga dette, bemerket imidlertid at hun ville søke om asyl den dagen hun møtte på praktiske hindringer ved sitt irregulære opphold i landet (Cole 2018, s. 10).⁵

Det foreligger ingen nyere studier om andelen eritreere som søker om asyl i Uganda. Gitt økningen av asylsøkere i Uganda, rettighetene knyttet til asylsøker- og flyktningstatus og at landet forblir et viktig transitland for eritreere, er det grunn til å tro at de fleste eritreere i landet fremdeles fremmer en asylsøknad.

⁴ Ifølge UNCHR's (2023) database Refugee Data Finder behandlet ugandiske myndigheter 4570 asylsøknader fra eritreere i 2017, hvorav 1557 ble innvilget flyktningstatus.

⁵ Ifølge Norges ambassade i Kampala (2023) er det i praksis to muligheter for utlendinger å regulere sine opphold i Uganda, enten ved å forlenge visum – som kan gjøres på ubestemt tid og uten å forlate landet – eller ved å søke om flyktningstatus.

Eritreere uttransportert fra Israel

Israel undertegnet en avtale med Rwanda og Uganda i 2013 om «frivillig retur» av sudanske og eritreiske asylsøkere.⁶ Deltagerne mottok flybillett, 3500 USD og et israelsk laissez-passer-dokument, mot at de trakk sine asylsøknader i Israel og lot seg uttransporterte til Uganda eller Rwanda. Om lag 5000 asylsøkere deltok i programmet frem til det ble avsluttet i april 2018 (IRRI 2018, s. 6). De fleste eritreere som ble uttransportert til Rwanda, skal ha reist videre til Uganda.⁷

Flere menneskerettighetsorganisasjoner har stilt spørsmål ved hvor frivillig deltakelse i programmet i realiteten var (se for eksempel Amnesty International 2018). Den israelske organisasjonen The Hotline for Refugees and Migrants (Guthmann 2018) har blant annet vist til at flere av asylsøkerne fikk valget mellom å delta i programmet eller sitte i varetekt på ubestemt tid, at deltagerne ikke fikk regulert opphold i ankomstlandene slik de var lovet og at de ble fratatt sine israelske laissez-passer-dokumenter ved ankomst til Rwanda eller Uganda. Shaps' (2019, s. 25-26) studie nyanserer dette bildet noe. Blant hennes informanter var det enkelte som oppga at de selv oppsøkte israelske myndigheter for å bli med i programmet,⁸ og andre som oppga at de deltok etter å ha blitt presentert ultimatumet om å bli sittende i varetekt eller reise ut av landet.

Selv om det er skrevet mye om uttransportene, foreligger det ikke systematiserte studier om de eritreiske deltagerens situasjon i dag. Shaps (2019, s. 25-26, 49) viser imidlertid til at noen har valgt videre irregulær reise til Europa, andre har søkt asyl uten å oppgi at de har vært i Israel, noen oppholder seg fremdeles irregulært i Uganda og andre har søkt om oppholdstillatelse i et vestlig land på bakgrunn av familiejenforening med slektninger der.

Ingen kjente tilfeller av tvangsutsendelser til Eritrea

Amnesty International (2018) og flere andre menneskerettighetsorganisasjoner viet mye oppmerksomhet til uttransportene fra Israel, og viste blant annet til faren for at ugandiske myndigheter kunne deportere eritreerne til Eritrea. Ingen av organisasjonene har imidlertid vist til konkrete tilfeller hvor Uganda har gjennomført slike tvangsutsendelser til Eritrea i nyere tid. Landinfo her heller ikke funnet eksempler i andre åpne kilder.

⁶ Israelske myndigheter har aldri offentliggjort avtalen eller med hvilke to land den ble inngått, men det er bred enighet om at avtalen ble inngått med Rwanda og Uganda.

⁷ En av asylsøkerne fortalte til den ugandiske avisen Daily Monitor (2020) at rwandiske myndigheter la til rette for reisen fra Rwanda til Uganda gjennom irregulær kryssing av grensen.

⁸ Disse informantene hadde typisk familiemedlemmer i den eritreiske diasporaen i Vesten, og planla å vente i Kampala til oppholdstillatelse i et av disse landene, på bakgrunn av familiejenforening, kom på plass (Shaps 2019, s. 42-43).

Sosioøkonomiske forhold for eritreere i Uganda

Det eritreiske miljøet i Kampala beskrives av antropologen Luca Jourdan (2020, s. 73) som «ganske heterogent», med variasjon i etnisitet, religiøs og geografisk tilhørighet og klassebakgrunn.

Asylsøkere i Uganda har full bevegelsesfrihet, mens anerkjente flyktninger i tillegg har tillatelse til å arbeide i den formelle arbeidssektoren. Den uformelle arbeidssektoren er imidlertid stor, og inkluderer også svært mange ugandere.

Ifølge Shaps' (2019, s. 27-32) studie har mange eritreere før ankomst urealistiske forventninger til mulighetene på arbeidsmarkedet i Kampala. Flertallet av hennes respondenter var arbeidsledige, og oppga at inntektsmarginene i den uformelle sektoren var så lave at de i stedet levde på pengeoverføringer fra familie-medlemmer. I studien var det også eksempler på vellykkede entreprenører som hadde opprettet forretninger, og som i hovedsak ansatte andre eritreere.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

Amnesty International (2018, 18. juni). *Forced and Unlawful: Israel's Deportation of Eritrean and Sudanese Asylum-Seekers to Uganda*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/documents/mde15/8479/2018/en/>.

Anadolu Agency (2021, 6. juli). 42 Eritrean nationals held in Uganda. *Anadolu Agency*. Tilgjengelig fra <https://www.aa.com.tr/en/africa/42-eritrean-nationals-held-in-uganda/2295885> [lastet ned 19. desember 2023].

- Cole, Georgia (2018, mai). *Questioning the value of 'refugee' status and its primary vanguard: the case of Eritreans in Uganda (Working paper series no. 124)*. Oxford: Refugee Studies Centre. Tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/attachments/36a4abb2-af13-35fa-aa8b-21ae4e7e29c7/wp124-value-of-refugee-status-2018.pdf> [lastet ned 19. desember 2023].
- DCIC, dvs. Directorate of Citizenship and Immigration Control (2023). *Visa Exempt Countries*. Tilgjengelig fra <https://immigration.go.ug/services/visa-exempt-countries> [lastet ned 3. november 2023].
- Edema, Denis (2023, 28. august). Police intercept 20 Eritreans being trafficked to Uganda. *Daily Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.monitor.co.ug/uganda/news/national/police-intercept-20-eritreans-being-trafficked-to-uganda-4350612> [lastet ned 19. desember 2023].
- Guthmann, Anat (2018, juni). The "Voluntary" Departure and Israel's plan for deportation to third countries. *The Hotline for Refugees and Migrants*. Tilgjengelig fra <https://hotline.org.il/en/refugees-and-asylum-seekers-en/voluntary-departure/> [lastet ned 19. desember 2023].
- IRRI, dvs. International Refugee Rights Initiative (2018, juli). *Eritrean refugees in Kampala and the Ugandan asylum system*. Kampala: IRRI. Tilgjengelig fra <http://refugee-rights.org/wp-content/uploads/2018/07/Eritrean-refugees-in-Kampala-.pdf>.
- Jourdan, Luca (2020). Living in a Limbo: Eritrean Refugees in Kampala. *Afriche e Orienti*, 1(22), 71-84. Tilgjengelig fra https://www.aiepeditore.com/wp-content/uploads/2021/05/Afriche_1_2020_Jourdan.pdf [lastet ned 19. desember 2023].
- Landinfo (2021, 11. mai). *Uganda: Registrering, dokumentasjon og andre forhold for flyktninger*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/05/Temanotat-Uganda-Registrering-dokumentasjon-og-andre-forhold-for-flyktninger-11052021.pdf>.
- Reacheal, Wambuzi (2023, 29. august). Police Collaborating with Interpol to Apprehend Eritrean Refugee Traffickers. *URN, dvs. Uganda Radio Network*. Tilgjengelig fra <https://ugandaradionetwork.net/a/story/police-collaborating-with-interpol-to-apprehend-eritrean-refugee-traffickers> [lastet ned 19. desember 2023].
- SEM, Staatssekretariat für Migration (2021, 21. januar). *Focus Eritrea: Identity and civil status documents*. Bern-Wabern: SEM. Tilgjengelig fra https://coi.euaa.europa.eu/administration/switzerland/PLib/Focus_Eritrea_Identity_and_civil_status_documents_20210121.pdf [lastet ned 19. desember 2023].
- Shaps, Erica Hope (2019). *Strangers in a Strange Land: Young Adult Eritrean Migrants in Kampala, Uganda*. Medford (Massachusetts): Tufts University. Tilgjengelig fra <https://fic.tufts.edu/wp-content/uploads/Understanding-Eritrean-Migrants-in-Kampala-thesis.pdf> [lastet ned 19. desember 2023].
- The Refugees Act (2006). *The Refugees Act*. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/pdfid/4b7baba52.pdf> [lastet ned 19. desember 2023].
- UNHCR (2023). *Refugee Data Finder*. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/refugee-statistics> [lastet ned 19. desember 2023].
- URN, dvs. Uganda Radio Network (2023, 20. juli). 25 Eritrean, Ethiopian nationals rescued from traffickers in Uganda. *The Observer*. Tilgjengelig fra <https://observer.ug/news/headlines/78569-25-eritrean-ethiopian-nationals-rescued-from-traffickers-in-uganda> [lastet ned 19. desember 2023].

Muntlige kilder

Norges ambassade i Kampala (2023). E-post-korrespondanse, oktober.

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.